

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutioes Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

17. De Diuinatione per somnia, quæ Græcè dicitur Onirocritica vel
oniromantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

gorius, & S. Thom. interpretantur: *quj in manu, hoc est, in promptu signat, id est, instinctum naturalem tanquam figuram impressit, quo quisque nouit tempora, & quid singulis temporibus fieri expectat: quando laborandum sit, & quando aliquid aliud faciendum.*

Sciendum quoq; est, esse *Phyfognomiam* Philosophiæ naturalis partem, quæ corporis humani membra, præsertim humeros, pectus, manus, pedes, frontem, nasum, oculos, supercilia, aures, caput, & vniuersam faciem obseruat, & inspicit; quibus notatis probabiliter cõiectat naturalem totius humani corporis temperationem, naturales item animorum affectiones, bonam, ac malâ hominis veletudinem: Et hanc obseruandi rationem, nec leges ciuiles, nec canones, aut pontificia iura condemnant.

Præter hanc est altera *Phyfognomia* astrologica, quæ tota est commentitia, pontificio iure damnata. Hæc corporis humani partibus, præsertim, manibus, pedibus, naso, auribus, oculis, supercilijs, fronti, faciei, capiti respondere confingit certos planetas, hoc est, errantes Stellas: quarum omnium signis inspectis, & notatis, prosperos, & aduersos hominis euentus, & casus intellegere se putat, & prædicat audacter.

Caput XVII.

De Diuinatione per somnia, quæ Græcè dicitur Onirocritica, vel Oniromantia.

Pythagoras, Plato, Chrysippus, Iâblicus, Plotinus, Porphyrius, Platonici, & Stoici multum somnijs tribuerunt, & ea aliquid diuinitus portendere putauerunt. Contra Epicurus, Metrodorus Chius, Xenophanes Colophonius, & Epicurei omnes, & Cynici Philosophi, & apud Romanos Cicero *lib. 1. de Diuin.* vniuersam ex somnijs diuinationem e medio sustulerunt, quod ridiculum putarent somnijs aliquid diuinitatis inesse. Peripatetici verò partim probant, partim improbant. De interpretatione somniorum apud Gentiles scripserunt Antiphon, Philocias, Artemon, & Serapion Alcalonites. Et teste Suida Artemidorus Daldianus de interpretatione somniorum quatuor libros composuit.

Notandum est, somnia aliquando diuinitus immitti, vt planè ex sacris literis constat, & non solum pijs, ac bonis viris, sed etiam impijs, & impuris, vt patet in Pharaone, & Nabuchodonosore. Præterea somnia nonnunquam à natura contingunt, nam quæ vigilantes sæpe cogitauimus, egimus, aut facere deliberauimus, per quietem sese nobis offerunt. De hac somniorum naturali specie, ait Macrobius *lib. 1. de somnio Scip. cap. 3. cura oppressi animi, vel corporis, vel fortuna qualis vigilantiem fatigauerit, talem se ingerit dormienti: Animi, si amator delictijs suis, aut fruemem se videat, aut caritatem si metuens quis imminentem sibi, vel insidijs, vel potestate personam, aut incurrisse hunc ex imagine cogitationum suarum, aut effugisse videatur: Corporis, si vino ingurgitatus, aut dyslemis cibo, vel abundantia præfocari se existimet, vel grauantibus exonerari, aut contra, si esuriens cibum, aut potum sitiens, desiderare, quærere, vel etiam inuenisse videatur: fortune, quæ*

*se quis existimat, vel potestiam, vel magistratu, aut augeri pro desiderio, aut exui pro timore. Hæc & similia his, quoniam ex habitu mentis quietem sicut præueniam, ita & turbantur dormientis, vna cum somno adualant, & pariter euanescunt. Hæc ille. Profectò, qui esurit, somniat interdum se comedere, qui sitit, somniat se bibere. Interdum etiam somnia proueniunt pro varia corporis temperatione, & dominantium humorum occurfu. Nam vbi sanguis dominatur, læta somnia contingunt, redundante semine somniat quis venerea: cui plena est vesica, is somniat lacus, flumina, vbi Bilis atra viget tristitia, & aduersa dormientibus sese offerunt, vbi Flaua bilis, tunc inquiete, & somnis occurrunt pugna, iurgia, lites, ensum, & armorum strepitus. Cum verò Phlegma abundat somniamus aquas, fõtes, flumina, pluias, imbres, prætaque virentia. *Secundum studii, ait B. Aug. lib. de Spir. & Anima, c. 25. quæ quisque exercuit, somniat: & solitarium artium simulacra in præsentia mentis impressa apparent in somnis. Iuxta etiam infirmitatum diuersitates diuersa accidunt somnia: Etiam secundum morum, & humorum diuersitates variantur & somnia. Alia namque vident sanguinei, alia cholericæ, alia phlegmaticæ, alia melancholicæ. Et cum illi vident rubea, & variatissimi nigra, & alba. Sic ille. Aliquando somnia Dæmonis opera, & ministerio proueniunt: Dæmon enim vim habet humani corporis humores permutadi, & permiscendi: quibus variè commixtis, multa nobis dormientibus visa contingunt. Postremò somnia temerè solo animi nostri motu solent accidere. Animus enim hominis suaapte natura huc, & illuc cogitando distrahitur, rapitur, & distractus huc, & illuc fertur, & monstra confingit: apud se etenim rerum imagines, & simulacra conseruat, & alias ex visis, auditis, vel alio sensu perceptis, similes effingit, & inter se commiscet.**

Est igitur animaduertendum, ex somnijs posse multa naturaliter intelligi. Vnde Medici prædictæter aliqua coniectant, qualis nimirum sit corporis affectus, quæ temperatio, qui humores dominantur, qui animi affectus, & perturbationes. Hæc verò somniorum diuinationes iura non improbat, sed eas, quibus temerè quidam fortuitos euentus, aduersos, vel pro prosperos diuinare contendunt. Et quibus sunt Artemidorus Daldianus, & Abrahamus Iudæus. Et hæc Diuinitio dicitur à Græcis Onirocritica. Olim Stoici ostendere conabantur Deum somnia sæpius immittere, & per ea futurum aliquid præsignificare, quod probabant multis hinc inde cõgestis exemplis, quæ in Hælorijs referabantur, in quibus multa per quietem visa, ita contigisse postea legimus, sicut in quiete, & somnis visa fuerant: qualia quidè somnia non pauca Tullius *lib. 1. de Diuinatione* commemorat, & refert Valerius: Casar, antequam infesta in vrbem inferret arma, per quietem videbatur sibi videre, se matri stuprum intulisse: & coniectores ad amplissimam imperij spem eum incitarunt. Suetonius *in vita ipsius cap. 7.*

Hippias Pisistrati filius, cum regium affectaret imperium, somniavit se cum matre rem habere. Et postea Athenarum dominio potitus est, Herodo. *lib. 6.*

Allyages Assyriorum rex per quietem vidit ex filia vitem enatam; cuius palmite omnes Asia in-

umbra.

umbrabatur. Consulti arioli responderunt ne-
potem futurum, qui toti Asia imperaret: hic fuit
Cyrus. Herodo. lib. 1. Valer. li. 1. ca. 7. Iusti. lib. 1.

Darius Hytaspis filius in somnis vidit se duas
alas habere; quarum altera Asiam, altera Europam
tegebat. Herod. lib. 3. Iusti. lib. 1. Orofius lib. 1. c. 9. im-
peravit Persis & Europam ex parte.

Xerxes, cum in Graciam exercitum duceret,
somniauit se olea coronari, cuius ramis tota ter-
ra obumbrabatur, at vidit oleam illam confestim
evanescere. Hero. lib. 7.

Octavius Augusti mater vterum ferens, per
quietem vidit sua intestina per omnem terram am-
bitum distendi. Suet. in vita ipsius cap. 94.

Cæsar per quietem vidit se supra nubem voli-
tare, & vertice ipsum cælum tangere. Suet. in vi-
ta illius cap. 8.

Idem Cæsar, pridie quam necaretur, somnia-
uit se iuxta Iouis solium consistere, sed mox è cæ-
lo præcipitatum. Plutar. in vita eius. Valer. lib. 1. c. 7.
Dion, Aurelius Victor.

Sophocles, cum ex æde Herculis patera aurea
gravis surrepta esset, per quietem nox, quis id fe-
cisset, quod semel ille iterum que neglexit; & quia
idem sepius vidit, & somniauit, ascendit in Ario-
pagum, detulit rem, Ariopagita iubent compre-
hendi eum, qui à Sophocle erat nominatus. Is qua-
sitione adhibita confessus est, pateramque retulit.
Cic. lib. 1. de diuinis.

Amilcar dux Carthaginensium, cum obsideret
Syracusas, somniauit, se proximo die in ea vrbe
cænaturum: lætus igitur exercitum comparauit
ad pugnam, castris eius subita irruptione hostium
oppressis, Syracusani eum cæperunt, & vincitum
Intra mœnia sua traxerunt. Itaque cænavit Syra-
cusis captivus, non vt superauerat, victor. Valer.
lib. 1. c. 7. & Diod. lib. 20.

Simonides Poëta, cum ignotum quendam pro-
iectum mortuum vidisset per quietem, & in huma-
num corpus iacentis sepulture mandasset, admoni-
tus ab eo, ne proximo die nauigaret, habebat eni-
m in animo nauem conscendere, remansit in
terram, qui inde soluerant, fluctibus, & procellis
in conspectu eius obruti sunt. Cic. lib. 1. de Diuinis.
Valer. lib. 1. cap. 7.

Duo familiares Arcades iter vna facientes Me-
garam venerunt, quorum alter ad hospitium se con-
tulit: alter in tabernam meritoriam diuertit. Is,
qui in hospitio erat, vidit in somnis comitem suum
orantem, vt ei subueniret, quod sibi à caupone in-
teritus pararetur, primo perterritus somnio sur-
rexit: deinde cum se collegisset, idque visum pro-
nihilò habendum esse duxisset, recubuit: tum ei
dormienti is ille comes itineris visus est rogare,
vt quoniam sibi viuo non subuenisset, mortem su-
am ne inultam esse pateretur: se interfectum in
plaustrum à caupone esse coniectum, & supra ster-
cus iniectum: petere, vt mane ad portam adesset,
priusquam plaustrum ex oppido exiret: hoc som-
nio ille commotus, mane bubulco præsto ad por-
tam fuit, quæ fuit ex eo, quid esset in plaustro bu-
bulcus perterritus fugit, & ille mortuum comi-
tè ex plaustrò extulit: & caupo, re patefacta pœ-
nas meritas dedit. Cic. li. 1. de diuinis. Valer. lib. 1. c. 7.
Hæc & alia, si vera sunt, Dei nutu acciderunt, vnde
non probant somnijs per se esse credendum, ac si

per somnia diuinatio sit certa: quale etiam est, &
Cyro dormienti obiectum esse fertur: nam ei Sol
ad pedes visus est, & cum ter frustra manibus ap-
petuisset, Sol se conuoluens elapsus abiit. Et Ma-
gi postea Cyro dixerunt, ex triplici appetitione
solis portendi, eum triginta annos regnaturum,
quod ita contigit. Cic. lib. 1. de diuinis. Quale etiam
est illud, quod idem narrat li. 2. de Diuinis. Somnia-
uit quidam se videre onum pendens ex fascia le-
cti sui cubicularis. Detulit somnium ad coniecto-
rem, & interpretem: respondit ille defossum esse
sub lecto thesaurum, fodit, inuenit auri aliquan-
tum idque circumdatum argento, ex vitello oui
aurum declarauit coniector, ex reliquo argentum.
Quale etiam est illud, quod idem Cicero ibidem
refert de Alexandro. Ptolomeus familiaris Alexandri
in prælio telo venenato iñtus fuerat: eoq; vulnere cum dolo-
re moriebatur: Alexander assistens somno est conspicius, &
per quietem vidit draconem radiculam ore ferentem, &
simul dicentem, quo illa loci nasceretur (neque is longè abe-
rat ab eo loco) eius autem esse vim tantam, vt Ptolomeum
facile sanaret. Experrectus est Alexander, narrauit amicos
somniauit, & missus est, qui illam radicula quæretet, qua in-
uenita, & Ptolomeus sanatus dicitur, & multi milites, qui
erant eodem genere teli vulnerati. Hæc Cic. lib. 2. de Di-
uinis. Illud itidè refert Alcibiadis somnium: qui
paulò ante interitum visus est in somnis amica
esse amictus amiculo. Is cum proiectus esset in
humatus, ab omnibusque defertus iaceret, amica
corpus eius texit suo pallio. Quidam cursor ad
Olympia proficisci cogitans, visus est in somnis
curru quadrigarum vehi. Mane ad coniectorem
venit: & ille, vinctus, inquit, id enim celeritas si-
gnificat, & vis equorum: iuit ad Olympia, & vic-
cit. Concludit eo libro Cic. nihil esse somnijs tri-
buendum, quoniam, inquit, neque Deus effector est som-
niorum, neque naturæ societas vlla cum somnijs, neque ob-
seruatione inueniri potest sciencia: præsertim cum illi ipsi,
qui ea videt, nihil diuinum, nisi qui interpretantur, coniecturam
adhibent, non naturam. Quod si somnium verum euasit ali-
quod, cur non ex multis positis vni fidem derogemus, quam
ex vno innumerabilia confirmemus? Negauit prorsus
Cicero vllam esse posse diuinationem per som-
nia, negauit Deum posse esse somniorum effecto-
rem, quia putauit ille Deum non prænosse fortui-
ta futura: quia prorsus ea ignota sunt. Ac S. Thom.
2. 2. q. 95. art. 6. docet. Somniorum aliquando Deum, vel
Angelum, aliquando demonem, aliquando naturam causam
esse. Et Ioseph Gen. 40. & 41. interpretatus est omnia
pincerne Pharaonis, & magistrum pistorum, & ipsius Pharao-
nis. Et Daniel interpretatus est somnium regni Babilonie.
Dan. 2. & 4. & aliorum quorundam somniorum
Deum autorem fuisse sacræ literæ tradiderunt.
Diuina insomnia fuerunt, cum Ioseph per quie-
tem vidit manipulum suum consergere, & stare,
& fratrum manipulos coram illo cadere: & cum
iterum vidit Solem, Lunam, & vndecim Stellam
ipsum adorare. In primo significatum est, fore,
vt Ioseph suis fratribus imperaret: in secundo, vt
ab illis, & patre, & matre adoraretur. Quod mul-
tò post contigit.

Porro somniorum genus in quinque species Plato-
nici distribuunt, quas enumerat Macrobius li. 1. de
somm. Scipio. c. 3. & refert Augustinus, videlicet ora-
culum, visionem, somnium, insomnia, & Phä-
tasma. Oraculum, inquit Macrobius cum Platonis,

est, cū in somnijs parens, vel alia sancta, gratiſq; persona, seu sacerdos, vel etiam Deus, aperit euenturum quid, aut non euenturum, faciendum, aut vitandum denunciat. *V*isio autem est, cum id quis videt, quod eodem modo, quo apparuerat, eueniet. *A*nimum peregrē commemorantem, quem non cogitabat visus est sibi reuersum videre, & procedenti obuius, quē viderat, venit in amplexum. *D*epositum in quiete suscepit, & matutinus ei precator occurrit, mandans pecuniam tutelae, & fidei custodiae celandam committens. *S*omnium est, quod rectum figuris, & velatū ambagibus non nisi interpretatione intelligi potest. *I*nsomnium, quando id, quod fatigauerat vigilantiem, sese dormienti quoque ingesserit, sicut sumi cura, cibi, vel potus, vel aliqua studia, vel artes, vel infirmitates. *P*hantasma est visum, cum inter vigiliam, & aduſam quietem, hoc est, quando qui vix dormire capit, & adhuc se vigilare existimat, aspicere videtur irruentes in se, vel passim vagantes formae à natura, seu magnitudine, seu specie discrepantes, variaeque tempestates rerum, vel letas, vel turbulētas. *I*n hoc genere est *iqua* rē, quae publica persuasio quiescentes opinatur inuadere, & pōdere suo pressos, ac sentientes grauare. *H*ac Macrobius ex Platonicis. *Q*uā fere eadem refert B. Aug. lib. de Spiritu, & Anima, c. 25. *N*isi quod addit; *E*phialtes non est aliud, nisi quedam fumositas à stomacho, vel à corde ad cerebrum ascendens, & ibi vim animalem comprimens. *S*ed profectō superstitiosum est somnijs credere, vt perspicuum est ex *L*euitici, c. 21. vbi dicitur: *N*on augurabimini, neque obseruabitis somnia, Eccl. 34. *V*ana spes, & mendacium viro insensato: & somnia extollunt imprudentes. *T*este Caiet. in sum. cap. *S*omniorum obseruatio: lethale peccatum committit is, qui ob somnium facit aliquid contra leges, Canones, & iura diuina: hoc est, qui ne cōtra somnium faciat, legem grauitè perfringit. *I*tem is, qui vt seruet, quod somniauit, omittit aliquid eorum, quae sunt necessaria ad salutem. *I*tem graui periculo peccati se obijcit is, qui tantam fidem somnijs habet, vt passim somniorum obseruatione ducatur, etiam in ijs, quae imperata nobis non sunt. *N*auar. in Manua. c. 11. nu. 33. *P*eccat, inquit, mortaliter, qui propter ea, quae somniauit, omittit aliquid ad salutem animae necessarium, vel facit aliquid eidem saluti contrarium: licet si non est tale, solum venialiter peccet.

Cap. XVIII.

De Diuinatione per omina.

EXominibus diuinatio est, qua quis obseruatis, & notatis hominum dictis, vel factis ob alium finem, & causam, fortuitos eorum casus lætos, ac tristes, infaustos, & prosperos certō diuinat. *O*lim apud gentes frequens, & vſitatum erat hoc diuinandi genus, cuius apud Christianos quoque aliqua vestigia mansere. *S*olēt quidam e domo egressi, si pannolum aliquem pauperem, aut si Religiosum hominē primo occurſu, aut summo mane offenderint, certō diuinare nihil boni sibi eo die euenturum. *I*tem solent mulierculæ appetente die sacro Ioan. Baptistæ, lecto surgere, fenestras occupare, & primam vocem tranſeūtis hominis attentis auribus expectare: & si lætum aliquod verbum audierint, læta omnia eo anno; si triste, tristia omnia sibi futura certō coniectant. *A*liæ faustas, aut infaustas nuptias futuras præfagiunt ex prima aliqua voce humana audita. *A*liæ futurorum maritorū nomina diuinant: nam si prima, quae audiatur vox Petrus fuerit, virum sibi fu-

turum Petrum nomine certō credunt: idemq; de ceteris nominibus credere solent. *A*lij consueverunt ad lectum redire, si, dum calceos pedibus admovent, oscitauerint, aut sterutauerint. *A*lij domum reuertuntur, si cum primo mane exiit uita puerum obuiam habuerint, aut pedem offenderint. *A*lij verō redeunt domum, si cum summo mane egrediuntur crucis signum, aut fumus, vel aliquid simile inspexerint, vel si vestem forices tetigerint, aut polluerint mures. *A*lij diuinant sibi omnia sinistra euentura si pedem finistrū prius casu domo extulerint. *A*ugustus Cæsar teste *P*linio lib. 2. cap. 7. Ignum sibi calceum præposuerit inductum prodidit, qua die feditione militari prope afflicus est. *S*ternutamenta apud *G*entiles aliquando fausti, aliquando infausti ominis erant. *T*hemistocle ad aras sacrificante, refert *P*lutar. chus in vita ipsius, à dextra sternutans homo augurium fecit, quo præcipui captiui in molarentur. *X*enophonte ad militis concionante, vt ipse testatur in li. 6. sternutans quidam, omen fecit felicissimum, ita vt totius dux militiæ crearetur. *H*ippiæ, dū sternutat, exculsus dens, magnum augurium fecit calamitatis futuræ: vt narrat *H*erodo. in li. 6. *V*nde apud veteres religio fuit in sternutamentis bonum omen, & salutem precari, vt ait *P*lin. lib. 28. ca. 2. *D*e Ominibus refert multa exempla *V*aler. lib. 3. cap. 4. & quædam commemorat *C*icero lib. 2. de *D*iuinat. *C*uiusmodi sunt hæc, quæ sequuntur.

L. Paulus Consul, cū bellum gereret cum *P*ersa rege, & domum è curia regressus, filiolam suā nomine *T*ertiam osculatus est, & cum eam trisē animaduerneret, interrogauit, quid ita eo vultu esset, quæ respondit: *P*ersam perisſe. *D*eceſſerat autem *C*atellus, quem puella in delictijs habuerat, nomine *P*ersa. *A*rripuit igitur omen *P*aulus, & eo fortuito dicto quasi certam spem clarissimi triūphi animo præsumpsit. *V*aler. lib. 1. cap. 5. *P*lutar. in *A*emilio. *I*usti. lib. 33. *C*icero. lib. de *D*iuinat. *I*tem, narrat *C*icero. de *D*iuinat. & *V*aler. lib. 3. cap. 5. aliud omen de *C*æcilio *M*etelli. *C*um enim fororis suæ filiam in matrimonium collocare vellet, & omnis captandi gratia, in facellum quoddam fecerit: neq; cū aliquandiu perſediſſet, aliqua vox audita fuisset, quæ proposito deseruiret, puellæq; interim longa standi mora defatigata, rogasset materteram, vt in eius sella paululum requiesceret: illaque dixisset, *E*go tibi meas sedes libenter concedo, oten res sequuta est; nam ipsa breui mortua, virginem in vxorem *M*etellus duxit. *T*iberius *G*racchus cum ad res nouas pararetur, auspicia prima luce petijt: & ianuæ egressus ita pedem offendit, vt digitus ei decuteretur: qui decessus *C*apitolio à *S*cipione *N*asica fragmento subſellij ictus procubuit. *V*aler. libro primo, cap. 4. *N*eroni in expeditionem *A*lexandrinam profecturo lacinis surgenti adhaſit: & turbatus est, & superstitione, & periculo. *S*ueto. in *V*ita eius cap. 39. *C*raſſi filius contra *P*arthos proditurus in aciem ita pedem offendit, vt humi prostratus concideret. *P*lutar. in *V*ita *C*raſſi. *P*etilius Consul in *L*iguria bellum gerens, cum montem, cui *L*ethum cognomen erat, oppugnaret, inter adhortationes militum, dixit. *H*odie ego *L*ethum capiam: qui in cōsideratius præliando fortuitum lectum vocis